

DĖL LEKŠINĖS SEMANTINĖS GRUPĖS STATUSO

DALIA BARAUSKAITĖ

Lekšinės semantinės grupės sąvoka kalbotyroje atsirado tada, kai į leksiką buvo pradėta žiūrėti kaip į sistemą, kurios elementus galima jungti į įvairaus tipo ir apimties grupes, apibendrintai vadinamas leksinėmis. Jos sudaromos įvairiais pagrindais: pagal žodžių gramatinę ar darybinę reikšmę, bendrus etimologinius, semantinius ar stilistinius požymius¹. Tokia leksinių grupių atmaina, kada žodžiai jungiami pagal leksinės reikšmės panašumą, vadinama leksinėmis semantinėmis grupėmis. Tačiau greta šio termino sukurtas dar tiek kitų, kad jų gausybė ir įvairovė, anot Dž. Lajonzo, „išmuša iš vėžių, nes skirtingi autoriai, vartodami terminus, nesilaiko jokio nuoseklumo ir vieningumo“ [Лайонз, 1978, p. 427].

Be leksinės semantinės grupės, vienas populiariausių yra semantinio lauko terminas, kurį 1924 metais pirmasis pavartojo vokiečių lingvistas G. Ipsenas. Juo buvo pavadinta grupė bendros etimologijos žodžių, turinčių panašią reikšmę. Įgainiui ši terminą bandyta tikslinti.

1. Semantinių laukų teorijos kūrėjas J. Tryras atkreipė dėmesį į tai, kad žodžiai gali būti skirstomi į laukus skirtingais pagrindais. Jis bandė praktiškai diferencijuoti sąvokinius laukus (Begriffsfeld), kur žodžiai grupuojami pagal kokią nors bendrą sąvoką, ir leksinius laukus (Sinnbezirk), arba žodžių grupuotes pagal bendrą leksinę reikšmę. Panašios teorinės nuostatos laikėsi daugelis kitų semasiologų: atskiroms semantinių laukų rūšims² įvardyti imti vartoti terminai leksinė semantinė grupė (kuris atitinka J. Tryro leksinį lauką, arba semantinį lauką siaurąja reikšme) ir teminė grupė (pagal J. Tryro koncepciją tai būtų sąvokinis laukas)³.

¹ Tokios įvairios žodžių grupės dažnai vadinamos ir laukais. Lauko reikšmė šiuo atveju yra platesnė negu termino semantinis laukas, nes lauku įvardijami ir vienos kalbos dalies žodžiai (morfologijoje), ir vienai darybos kategorijai priklausantys dariniai (žodžių daryboje). Išsamią įvairių lauko teorijų apžvalgą galima rasti: [Ильп, 1974].

² Be semantinių laukų siaurąja reikšme (leksinių) ir sąvokinių, dar skiriami ir asociaciniai laukai [žr. Караянов, 1976, p. 174].

³ Kai kurie semantikos tyrinėtojai šių terminų santykį supranta kiek kitaip. Vieni jų neskiria semantinio lauko rūšių, o mano, kad semantinis laukas, teminė grupė, leksinė semantinė grupė yra skirtingi kalbos turinio elementų egzistavimo būdai [žr. Караянов,

2. Semantiniai laukai, sudaromi pagal žodžiais įvardijamų objektų sisteminius ryšius tikrovėje, jų bendrą funkciją, dažniausiai vadinami teminėmis grupėmis [Васильев, 1971, p. 110; Шмельев, 1973, p. 104; Jakaitienė, 1980, p. 30]⁴. Tokios grupės labai nevienodos apimties ir struktūros, nes jų nariai sudaro įvairias opozicijas ne tik tarpusavyje, bet sueina į hierarchinius santykius ir su kitų (aukštesnio ar žemesnio rango) grupių nariais.

2. 1. Vienas temines grupes formuoja tos pačios kalbos dalies žodžiai, kuriuos jungia gimininė sąvoka. Grupės nariai įvardija rūšines sąvokas, pvz., gyvūnų, augalų, asmenų pagal profesiją, metalų, giminystės terminų, spalvų, mušimo, regėjimo sąvokų ir kt. pavadinimai⁵. Tarp žodžių, priklausančių teminei grupei, yra ryškūs opoziciniai santykiai. Tie žodžiai, kuriuos bendrina viena gimininė sąvoka ir kurie sudaro ekvipolentes opozicijas, susiję ekvonomijos ryšiais [жр. Някитин, 1983, p. 122], pvz., daiktavardžiai *tigras*, *arklys*, *beždžionė*, *banginis* ir kt. tarpusavyje yra ekvonomai, nes turi bendrą signifikantinę reikšmės komponentą „žinduolis (gyvulus, žvėris)“ ir jų visų leksinės reikšmės apimtis yra vienoda. Tarp vienos grupės narių gali būti ir privatyviųjų opozicijų. Tokiu atveju jie susiję hiponimijos santykiais, pvz., *arklys* (hiperonimas) ir *kumelė*, *eržilas*, *kumeliukas* (hiponimai), nes jų leksinės reikšmės apimtis siauresnė negu hiperonimo; tarpusavyje šie trys daiktavardžiai yra ekvonomai). Atskiri teminės grupės žodžiai gali turėti savo sinonimų bei antonimų, būti susiję derivaciniais ryšiais, pvz., *tigras* ir *rainys* (sinonimai), *tigras* („patinas“) ir *tigrė* (antonimai).

Kiek kitokio tipo temines grupes sudaro žodžiai, kurie įvardija atskiras kokio nors dalyko dalis, pvz., kūno⁶, gyvenamųjų pastatų, drabužių ir kt. dalių pavadinimai. Tokių grupių nariai susiję ne hiponimijos, o dalies ir visumos (partoniminiais) santykiais [жр. Караулов, 1976, p. 132–134].

Apskritai teminis leksikos klasifikavimo principas yra daugiaspektis. Tas pats žodis pagal tai, koks ekstralingvistinis požymis pasirenkamas klasi-

1976, p. 34–35]. Kiti semasiologai laiko, kad semantinis laukas – labai placios apimties žodžių grupė. Ji sudaro kelios ar keliolika leksinių semantinių grupių, sujungtų pagal bendrą semantinį požymį. Tokiu atveju dar vartojami semantinės srities [Гудавичюс, 1985, p. 107], kompleksinio lauko [Васильев, 1971, p. 113] terminai. Tačiau visos šios sąvokos neturi mokslinio statuso, nes nenustatyti tikslesni jų skyrimo kriterijai.

⁴ Šio tipo grupės dar vadinamos funkcinėmis, arba daiktinėmis [Шур, 1974, p. 104]. Joms artimos ir onomasiologinės grupės [жр. Караулов, 1976, p. 34–35].

⁵ Lietuvių kalbotyroje tyrinėtos kai kurios teminės grupės: aprašyti zoonimai [жр. Росняне, 1978], achromatinių spalvų pavadinimai lietuvių ir vokiečių kalbose (жр. Асрамскайте, 1987), tiriami lietuvių giminystės terminai [жр. Žukaitė–Buivydienė, 1987]. Be to, išnagrinėta ir regėjimo [жр. Гудавичюс, 1970] bei mušimo [жр. Прибуšauskaitė, 1981] veiksmožodžių semantika.

⁶ Lietuvių kalbos kūno dalių pavadinimus yra tyrinęjęs J. Barauskaitė [жр. Barauskaitė, 1982].

fikacijos pagrindu, gali priklausyti kelioms įvairios apimties teminėms grupėms. Pavyzdžiui, daiktavardžiai *liemuo*, *nugara*, *galva*, *ranka*, *dėlnas*, *koja*, *riešas*, *veidas*, *pakaušis*, *nosis* ir kt. yra kūno dalių pavadinimų grupės nariai. Pagal siauresnes „temas“ šią grupę galima skaidyti į dar skulmesnes temines grupes, pvz., liemens dalių pavadinimai (šiai grupei priklauso žodžiai *nugara*, *juosmuo*, *krūtinė* ir kt.), galvos dalių pavadinimai (*veidas*, *pakaušis*, *nosis* ir kt.) ir t. t.

Kaip matyti iš pavyzdžių, teminė leksikos klasifikacija atspindi sąvokų apie tikrovės objektus hierarchiją.

2.2. Teminėmis grupėmis kai kada laikomi ir skirtingų kalbos dalių žodžiai, įvardijantys tikrovės objektus, jų savybes, procesus ir veiksmus, susijusius su kokia nors tikrovės sfera. Žodžius, priklausančius tokio tipo grupėms, sieja bendra „tema“, bendros žodžiais keliamos asociacijos, be to, derivaciniai ryšiai⁷, pvz., *džiaugsmo* teminę grupę sudaro įvairių kalbos dalių žodžiai: *džiaugtis*, *džiūgauti*, *juoktis*, *linksmintis*, *linksmas*, *smagus*, *laimė*, *laimingas*, *triumfas* ir pan.; į *arklio* teminę grupę įeina žodžiai, pavadinantys ne tik arklio rūšis (*eidininkas*, *ristūnas*, *bėgūnas*), bet ir spalvą (*bėras*, *širmas*, *obuolmušis*), atskiras arklio dalis (*nugara*, *uodega*, *kanopa*, *karčiai*), arklio atliekamus fizinius veiksmus, fiziologinius procesus (*šiuoliuoti*, *spardyti*, *žvengti*, *šnarpti*), darbo veiksmus, atliekamus arkliu (*arti*, *vagoti*, *akėti*) ir t. t. [Žr. Gudavičius, 1979]. Tokiu pagrindu sudaromi teminiai, arba ideografiniai, žodynai⁸.

Semasiologijoje šitoks teminių grupių supratimas yra per platus, nes jų skyrimo kriterijai labai neapibėžti.

3. Be teminių grupių, kita semantinių laukų atmaina laikomos tokios leksinės grupės, kurios išskiriamos pagal bendrą žodžių leksinę reikšmę, arba sememą. Jos paprastai vadinamos leksinėmis semantinėmis (toliau – LSG) [Васильев, 1971, p. 110; Гак, 1977, p. 154; Васильев, 1981, p. 39]. Tačiau taip nusakyti LSG skyrimo pagrindą aiškiai nepakanka, nes sememas galima tirti keliais aspektais. Kai jie pakankamai nediferencijuojami, LSG pavadinami ir žodžiai, sugrupuoti pagal jų paradigminius ar/ir sintagminius santykius su kitais leksikos vienetais, ir žodžių grupės, išskiriamos loginės sąvokų sistemos pagrindu (dėl šio LSG skyrimo kriterijaus žr. [Гудавичюс, 1971]). Tačiau loginė sąvokų sistema, atspindinti tikrovės objektų sisteminius ryšius,

⁷ Jos dar vadinamos situacinio tipo laukais [Караулов, 1976, p. 134]. Šioms grupėms artimi vadinamieji asociaciniai laukai, gaunami psicholingvistiniais metodais. Tiriant asociacinius laukus, siekiama įrodyti, kad semantinis laukas yra ir psichikos reiškinys [žr. Шур, 1974, p. 83].

⁸ Apie ideografinio žodyno sudarymo principus žr. [Gudavičius, 1973; Караулов, 1976; Paulauskas, 1977]. Lietuvių kalbotyroje pasirodė ir pirmas tokio tipo bandymas – sudarytas sisteminis gyvūnijos žodynelis [žr. Gudavičius, 1979].

kaip jau buvo aiškinta, yra pagrindas teminėms grupėms sudaryti. Tokiu atveju principinio skirtumo tarp LSG ir teminių grupių nėra: bet kuriai LSG tikrovėje atliepia kokia nors tema, o teminės grupės artimos LSG tam tikrais lingvistiniais požymiais, pvz., ir vienu, ir kitų nariai tarpusavyje susiję arba hiponimijos, arba sinonimijos, antonimijos, arba derivacijos santykiais [plg. Шмелёв, 1973, p. 103–104]. Tad kai kurie autoriai nediferencijuodami vadiną jas bendru semantinės grupės terminu [žr. Гудавичюс, 1985, p. 107].

Terminologiją, matyt, galima suvienodinti tik tuo atveju, kai nustatoma tyrimo kryptis ir aspektas.

4. Skiriami du sememos, arba leksinės reikšmės, aspektai: 1) ji atspindi kokį nors signifikatą (t. y. tikrovės objektų sąvoką); 2) semema turi savo vietą leksikos semantinėje sistemoje; tik žinant jos paradigminius ir sintagminius ryšius su kitais sistemos elementais, įmanoma ją prasmingai vartoti [plg. Шмелёв, 1973, p. 16; Лайонз, 1978, p. 435–436; Уфимцева, 1980, p. 10; Palmer, 1982, p. 26; Новиков, 1982, p. 86].

Atsižvelgiant į tai, leksinę semantiką galima tirti onomasiologiniu arba semasiologiniu aspektu [Уфимцева, 1980, p. 23–24]. Tiriant pirmuoju aspektu, žiūrima žodžio ryšių su tikrovės objektais, arba, F. R. Palmerio terminu, nelingvistiniu kontekstu (non-linguistic context [Palmer, 1982, p. 28]). Tokiu atveju tyrinėtojai pirmiausia rūpi, kokiais žodžiais įvardijama kokia nors sąvoka, kaip ir kiek sememose atspindi tikrovės objektų savybės, tų objektų tarpusavio ryšiai. Taigi šiuo požiūriu ir žodžių grupių išskyrimo pagrindas – loginė sąvokų sistema. Semantiką nagrinėjant semasiologiniu aspektu, tiriama paradigmniai ir sintagminiai sememų santykiai, t. y. aiškinama sememos vieta leksinėje semantinėje sistemoje. Todėl analizuojamos žodžių grupės turi būti gaunamos sememų paradigminių ir sintagminių santykių analizės, kitaip tariant, jų struktūrinės reikšmės, pagrindu [Косериу, 1969, p. 95; Lutzeier, 1983, p. 152].

Tai, kad skiriami šie aspektai, nėra iš esmės naujas dalykas, o tik plėtojama F. de Sosiūro mintis, kad kalbos turinio tyrimas, pretenduojantis į mokslinį statusą, gali ir turi būti atliekamas, remiantis pačios kalbos duomenimis [Соссиор, 1977, p. 59]. Šveicarų lingvistas neatmetė ekstralingvistinių faktorių svarbos kalbos turinio studijavimui, kaip kartais teigia jo kritikai: „Mes laikome gana vaisingą „ekstralingvistinių“, t. y. nekalbinių, reiškinių tyrimą; vis dėlto būtų klaidinga tvirtinti, kad be jų neįmanoma pažinti vidinio (išretinta mano – D. B.) kalbos organizmo“ [Соссиор, 1977, p. 60]. Į pirmą vietą iškelęs kalbos turinio elementų tarpusavio ryšių, arba jų vertės⁹

⁹ Lietuvių kalbotyroje terminą *vertė*, kurio pavadinama struktūrinė žodžio reikšmė (pr. *valeur*, an. *senze*, rus. *значимость*), vartoja A. Gudavičius [1983, p. 299] ir E. Jankaitienė [1986].

(valeur), tyrimą, t. y. semasiologinį aspektą, F. de Sossiūras pateikė metodologinius semantikos studijavimo pagrindus: jis atskyrė tiriamojo objekto ontologijos lygį (žodžio reikšmę kaip istorinio vystymosi, tikrovės objektų apibendrinto atspindėjimo produktą) nuo objekto aprašymo lygio (synchroninės sememų funkcionavimo idealioje sistemoje interpretacijos [žr. Коцеprъ, 1963, p. 148]).

Tą pačią mintį plėtojo ir J. Tryras. Savo semantinių laukų teorija jis pirmiausia ir aiškino turinio elementų funkcionavimą kalbos sistemoje. Šio tyrimo aspekto pirmiausia laikomasi visuose struktūrinės semasiologijos darbuose, plg. „laukas yra elementų egzistavimo kalboje būdas“ [Шьп, 1974, p. 164]. Tad semantinių laukų, kaip ir kitų semantikos sričių, tyrimas yra ne tik gilinimasis į tai, kaip ir kiek kalbos semantinė sistema atspindi tikrovės objektų sisteminius ryšius, bet, anot F. R. Palmerio, tai yra greičiau „bandymas suprasti, kodėl žodžiai ir sakiniai gali iš viso ką nors „reikšti“, tiksliau, koku būdu jie gali būti prasmingi“ [1982, p. 26; be to, plg. Лайонз, 1978, p. 435–436].

5. Pasirinkus semasiologinį tyrimo aspektą, terminu LSG nuosekliai turėtų būti vadinamos žodžių grupės, gaunamos sememų paradigminių ir sintagminių ryšių analizės pagrindu arba, kitaip tariant, pagal jų struktūrinės reikšmės panašumą. Tiriant leksikos sistemą onomasiologiniu aspektu, vartotinas teminės grupės terminas [plg. Тулдава, 1983, p. 125].

5.1. Daugelis lingvistų laikosi požiūrio, kad LSG priklauso ne žodis su visomis savo sememomis, užfiksuotomis žodynuose¹⁰, o žodžiai atskiriomis, tam tikromis sememomis [Капулов, 1976, p. 106]. Pavyzdžiui, į žodžių, turinčių reikšmę „jausti kokį nors jausmą (emociją)“, LSG įeina veiksmažodis *bijoti* tik pirmąją semema, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ [1972] nusakyta „jausti, kęsti baimę“. Antrąją semema „nepakęsti, nepakelti“ (pvz., *Akys bijo saulės*) šis žodis priklauso fizinę būseną reiškiančių veiksmažodžių LSG. Todėl kiekvienoje LSG galima skirti centrą, kurį formuoja monosemiškų žodžių sememos bei polisemiškų žodžių pagrindinės sememos, ir periferiją, į kurią šalutinėmis sememomis pakliūva kitų LSG žodžiai.

5.2. Žodžių skirstymas į LSG turėtų atskleisti ne vien leksikos, kaip savarankiško kalbos lygmens, struktūros ypatybes, bet ir toliau konkretinti bendresnes žodžių klasifikacijas – gramatines ir leksines-gramatines [plg. Тулдава, 1983, p. 127; Сервайте, 1985, p. 69–70; Астраускайте, 1985, p. 42]. Tad tos pačios LSG nariai priklauso vienai kuriai kalbos daliai ir – dar konkrečiau – kuriam nors leksiniam-gramatiniam kalbos dalies poklasiui. Vadinasi, LSG narius pirmiausia bendrina pati abstrakčiausia gramatinė

¹⁰ Kai kada polisemiško žodžio reikšmių sistema laikoma LSG arba semantiniu lauku žr. Шьп, 1974, p. 76.

kalbos dalies sema ir kiek konkretnė – kalbos dalies leksinio-gramatinio poklasio – sema [plg. Тулдава, 1983, p. 127]. Tokios gramatinės ir „pusiau“ gramatinės semos vadinamos bazinėmis [Генюшене, 1983, p. 14] arba klasemomis [Гак, 1977, p. 14]. Terminas *klase* atrodo priimtinesnis.

Sudarant veiksmažodžių LSG, reikėtų atsižvelgti į tokias jų klases, kaip „aktyvumas“, „inchoatyvumas“, „statyvumas“ ir „kauzatyvumas“ [žr. Генюшене, 1983, p. 14]. Todėl, pavyzdžiui, žodžiai *bijoti*, *baikštėti* ir *bauginti* priklauso skirtingoms LSG, nes jų klasemos yra skirtingos: *bijoti* klasema – „statyvumas“ („jausti+...“), *baikštėti* klasema – „inchoatyvumas“ („darytis +...“), o *bauginti* klasema – „kauzatyvumas“ („daryti, kad+...“).

5.3. LSG skyrimo pagrindas, be gramatinės reikšmės komponento, t. y. klasemos, yra bendras pačių semetų komponentas [Васильев, 1971, p. 110; Караулов, 1972, p. 58–59; Шур, 1974, p. 21; Кузнецова, 1980, p. 50; Кунихиро, 1983, p. 227]. Literatūroje jis vadinamas reikšmės invariantu, integraliniu semantiniu požymiu, archisema ir, nediferencijuojant leksemos ir sememos, dominante, identifikatoriumi.

Šiam komponentui pavadinti priimtinausias atrodo *archisemos* terminas, pagal verbalinę išraišką ir paskirtį geriausiai derantis prie *semos* termino (plg. analogiškus fonologijos terminus *archifonema* ir *fonema*). Archisema – tai semantinis invariantas, labiausiai apibendrintas sememos komponentas, kuris mažiausiai priklauso nuo sintagminių žodžio savybių, plg. *Karalius baisiai pyksta* (*pyksta* = archisema „jaučia pyktį“); *Karalius baisiai tūžta* (*tūžta* = archisema „jaučia pyktį“ + diferencinė sema „didelį“). Tačiau sakinyje *Karalius truputį *tūžta* toks veiksmažodis nederą, nes jo diferencinė sema „didelį“ nesuderinama su praeivės *truputį* reikšme. Tačiau čia tinka *pyksta*, kuris, be archisemos, daugiau semų, galinčių siaurinti šio veiksmažodžio leksinį junglumą, neturi.

Archisema ir diferencinės semos yra idealūs, tipizuoti sememos komponentai, kuriais galima aprašyti visos LSG struktūrą. Konkretūs semų gavimo būdai sudaro komponentinės reikšmių analizės metodą. Šiuo metodu remiamasi visose LSG tyrimo pakopose [žr. Апресян, 1962, p. 54; Tokarski, 1983, p. 180]¹¹.

6. Semasiologiškai suprantamas LSG terminas pasidaro gerokai siauresnės apimties, negu jis buvo vartojamas gana ilgą laiką. Tačiau, nuosekliai

¹¹ LSG tirti, ypač analizuojant jos struktūrą, itin svarbūs yra ir distribucijos bei transformacijos metodai. Jie gali būti laikomi ir plačiai suprantamo komponentinės analizės metodo dalimi. Vien distribucijos metodu gaunami ne paradigminiai, bet sintagminiai semantiniai laukai, kuriuos sudaro sintaksiškai ir semantiškai susijusių žodžių junginiai. Tokių laukų tyrimo pradininkas – vokiečių lingvistas V. Porcigas (Porzig). Tarybinėje kalbotyroje šiais metodais leksiką tyrė J. Апресян [žr. Апресян, 1962].

laikantis tokio požiūrio, galima išvengti terminologinės painiavos, objektyviau ir tiksliau nustatyti tiriamojo objekto – LSG – apimtį ir vietą ne tik leksi-
nės semantikos, bet ir kitų kalbos pakopų sistemoje.

О СТАТУСЕ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКОЙ ГРУППЫ

Резюме

В данной статье рассматривается содержание широко употребляемого термина *лексико-семантическая группа* (ЛСГ), его отношения к другим популярным в лингвистической литературе терминам *семантическое поле*, *тематическая группа*. Хотя в настоящее время имеется огромное количество работ, в которых обсуждаются теоретические проблемы семасиологии, а также анализируются многие области лексики, точное определение исходного термина ЛСГ отсутствует.

Попытка дифференцировать виды семантических полей не выдерживает критики, так как для семантические поля на ЛСГ и тематические группы, многие авторы смешивают ономасиологический и семасиологический подходы.

Целесообразно термин *тематическая группа* употреблять при ономасиологическом подходе, т. е. когда группа слов выделяется на основе общего понятия, близости функции объектов действительности. Как ЛСГ было бы точнее всего рассматривать такие группы слов, которые выделяются на основе анализа парадигматических и синтагматических связей слов с другими словами, учитывая при этом грамматическую характеристику лексем. Думается, что так понимаемые ЛСГ более точно отражают внутриязыковую семантическую систему, позволяют продолжать и уточнить классификация слов на грамматическом уровне.

LITERATŪRA

Barauskaitė, 1982 – Barauskaitė J. Kūno dalių pavadinimų stilistinė funkcinė konotacija // Sintaksės ir semantikos klausimai: Respublikinės mokslinės konferencijos, skirtos TSRS įkūrimo 60-mečiui, pranešimų tezės. Šiauliai, 1982. – P. 144–145.

Gudavičius, 1973 – Gudavičius A. Apie žodyną, kurio dar neturime // Mūsų kalba. – 1973. – Nr. 7. – P. 14–19.

Gudavičius, 1979 – Gudavičius A. Gyvūnija lietuvių kalboje // Mūsų kalba. – 1979. – Nr. 3. – P. 34–53.

Gudavičius, 1983 – Gudavičius A. Leksikos sisteminių požymių ir stilistinių kategorijų ryšys // Mokinių stiliaus ugdymas. K., 1983. – P. 284–301.

Jakaitienė, 1986 – Jakaitienė E. Ką ir kaip reiškia žodžiai. – V., 1986.

Jakaitienė, 1980 – Jakaitienė E. Lietuvių leksikologija. – V., 1980.

Lutzeier, 1983 – Lutzeier P. R. The relevance of semantic relations between words for the notion of lexical fields // Theoretical Linguistics. – 1983. – Vol. 10, N 2/3. – P. 147–178.

Palmer, 1982 – Palmer F. R. Semantics. A New Outline. – M., 1982.

Paulauskas, 1977 – Paulauskas J. Teminis bei ideografinis žodynas // Žmonės ir kalba. – V., 1977. – P. 215–229.

Pribušauskaitė, 1981 – Pribušauskaitė A. Lietuvių kalbos mušimo veiksmažodžiai: (1. Semantika): Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai, A serija. – 1981. – T. 2(75). – P. 121–126.

- Tokarski, 1983 — Tokarski R. Teorie pól znaczeniowych a analiza semowa // *Język polski*. — 1983. — N 3. — P. 179—188.
- Žukaitė-Buivydienė, 1987 — Žukaitė-Buivydienė R. Giminystės pavadinimai tekisikografijos praktikos aspektu // *Lietuvių kalbotyros klausimai*. — V., 1987. — T. 26. — P. 189—193.
- Апресян, 1962 — Апресян Ю. Д. Дистрибутивный анализ значений и структурные семантические поля // *Лексикографический сборник*. — М., 1962. — Вып. 5. — С. 52—72.
- Астраускайте, 1979 — Астраускайте Г. Э. Названия ахроматических цветов литовского языка (в сопоставлении с немецким): Дис. канд. филол. наук. — Вильнюс, 1979.
- Астраускайте, 1985 — Астраускайте Д. Некоторые проблемы изучения лексико-семантических групп (на материале лексики совокупного множества современного английского языка). — *Kalbotyra*. — 1985. — Т. 35 (3). — P. 41—50.
- Васильев, 1981 — Васильев Л. М. Семантика русского глагола. — М., 1981.
- Васильев, 1971 — Васильев Л. М. Теория семантических полей. — ВЯ. — 1971. — № 5. — С. 105—113.
- Гак, 1977 — Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. — М., 1977.
- Генюшене, 1983 — Генюшене Э. Рефлективные глаголы в балтийских языках и типология рефлексивов. — Вильнюс, 1983.
- Гудавичюс, 1970 — Гудавичюс А. Лексико-семантическая группа зрительного восприятия в русском и литовском языках (Опыт семантической типологии): Дис. ... канд. филол. наук. — Вильнюс, 1970.
- Гудавичюс, 1971 — Гудавичюс А. Об одном критерии выделения лексико-семантических групп. — *Kalbotyra*. — 1971. — Т. 22 (2). — P. 7—20.
- Гудавичюс, 1985 — Гудавичюс А. Сопоставительная семасиология литовского и русского языков. — Вильнюс, 1985.
- Караулов, 1976 — Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография. — М., 1976.
- Караулов, 1972 — Караулов Ю. Н. Структура лексико-семантического поля. — *Филологические науки*, 1972, № 1(67), с. 57—68.
- Косериу, 1969 — Косериу Э. Лексические солидарности // *Вопросы учебной лексикографии*. — М., 1969. — С. 93—104.
- Косериу, 1963 — Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (Проблема языкового изменения) // *Новое в лингвистике*. — М., 1963. — Вып. 3. — С. 123—343.
- Кузнецова, 1980 — Кузнецова Э. В. Русская лексика как система. — Свердловск, 1980.
- Куниhiro, 1983 — Куниhiro Т. Аспекты семантики // *Языкознание в Японии*. М., 1983. — С. 213—247.
- Лайонз, 1978 — Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. — М., 1978.
- Никитин, 1983 — Никитин М. В. Лексическое значение слова. — М., 1983.
- Новиков, 1982 — Новиков Л. А. Семантика русского языка. — М., 1982.
- Росинене, 1978 — Росинене С.-Г.И. Характеристика человека зоонимами в литовском языке: Дис.... канд. филол. наук. — Вильнюс, 1978.
- Сервайте, 1985 — Сервайте Л. Стаив и результив в системе литовского глагола: Дис. ... канд. филол. наук. — Вильнюс, 1985.
- Соссюр, 1977 — Соссюр Ф., де. Курс общей лингвистики // *Соссюр Ф. де. Труды по языкознанию*. — М., 1977. — С. 31—269.

Тулдава, 1983 – Тулдава Ю. Квантитивное исследование лексико-семантических групп в эстонском языке // Уч. зап./Гартуск. гос. ун-т, 1983. – Вып. 656. – С. 123–152.

Уфимцева, 1980 – Уфимцева А. А. Семантика слова // Аспекты семантических исследований. – М., 1980. – С. 5–80.

Шмелёв, 1973 – Шмелёв Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М., 1973.

Щур, 1974 – Щур Г. С. Теории поля в лингвистике. – М., 1974.

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Baltų filologijos katedra

Įteikta
1985 m. gruodžio 5 d.